

När man vid half 3-tiden i går e.m. passerade någon af Hamngatorna, såg man en ovanligt stor mängd folk strömma upp mot Grönsakstorget men lugnt och säfligt utan brådska såsom det höfves flegmatiska Göteborgare vid middagstid. Orsaken var snart tydlig. Från trakten af Grönsakstorget syntes en tjock svart brandrök vältra sig upp mot skyn. Det var tydligen en eldsvåda - och därtill en större sådan - men få voro de som för den sakens skull påskyndade sina steg, ty vår raska brandcorps har vant oss vid misräkningar när det gäller att se på eldsvådor. Allt är vanligen släckt innan man hinner fram, äfven om man *springer* till brandstället.

Man har rakt ingen "glädje" af att se på eldsvådor nu för tiden.

Men i går skulle det bli annorlunda. Det var den största eldsvåda vi haft i Göteborg på länge, och äfven de mest flegmatiska och mest sakta lunkande hunno fram till brandstället i tid för att få sin ögonfägnad och sin lilla stilla glädje åt att "se det brinna". Det är verkligen hårdt att nödgas skriva så, men vi hörde i folkmassan så många tanklösa "brandtal" att en liten "brännmärkning" från vår sida är på sin plats.

Det är sorgligt att så många verkligen "ha roligt" åt att se en eldsvåda. Och ju större den är, dess roligare ha de. Om elden nådde deras egna hem, skulle de kanske tycka det var så måttligt trefligt.

Det var i den stora nybygda Götahallen det brann. När vi framkommo till Kungstorget några minuter före kl. 8 slog redan lågorna mäktigt ut genom taket åt torget till. Det blåste rätt starkt och naturligtvis ännu starkare däruppe kring taket af de 6 våningar höga och ganska fritt liggande huset, hvadan elden fick god fart. En lycka i olyckan var att vinden låg åt det öppna torget, eljes hade otvifvelaktigt Bazar Alliances` åt motsatta sidan liggande träbyggnad strukit med och möjligen äfven flera angränsande hus antändts. Som det nu var fick man emellertid brådt att utrymma de närmast brandstället belägna bodarne i saluhallen och den näst intill liggande delen af torget, öfver hvilken ett regn af gnistor föll ned, dock utan att efter hvad vi kunde förmärka anställa större skada än att en hönsbur antändes. Denna nya eldsvåda släcktes dock på det mest energiska sätt af en ”frivillig” brandcorps, som tog det brinnande höns huset och hifvade det ned i Vallgrafven.

Emellertid slog lågorna ut allt högre från taket af Götahallen och omhvarfde snart husets spetsiga zinkklädda erkertorn. Och hvad gjorde brandcorpsen? Ja, den frågan gjorde sig många, och den här gången hafva vi fullt skäl att mot denna eljes så populära trupp framställa en allvarlig anmärkning för senfärdighet.

Förmodligen var den nog på platsen som vanligt med all möjlig skyndsamhet, men de första anordningarna, innan släckningsarbetet på fullt allvar begynte, togo en pinsamt lång tid.

Först arbetades länge, mycket länge (och förgäfves) med att uppresa den långa Eenska brandstegen uppför husets mot Vallgrafven vettande sida.

Sedan alla dessa försök misslyckats, fördes stegen ändtligen undan till husets andra sida.

När ångsprutan sent omsider kom, tog arbetet med att skrufva ihop dess sugslang en anmärkningsvärdt lång tid, och när slangen ändtligen var ihopsatt och kastades ut i Vallgrafven öppnade den sig i en dåligt sammanskruvad fogning och måste fiskas upp igen för att sammanskruvas bättre. Och sprutan hade ej länge varit i gång förr än ett slangstycke *sprack* och strålförarne stodo där utan vatten.

Sedan dessa missöden slutligen öfvervunnits, men hvartill åtgick en tid som gaf elden tillfälle att fruktansvärdt gripa omkring sig, bedrefs släckningsarbetet med en ordning, raskhet och fart, hvaråt vi gifva vårt lifligaste erkännande.

Brandsoldaterna formligen stormade det brinnande taket, som nu var ett enda eldhaf och dränkte hela brasan i en flod af vatten. Under tiden hade tiotusentals människor samlats kring den brinnande byggnaden. Broarne öfver Vallgrafven voro proppfulla (men utrymdes snart af polisen), på torget och de angränsande gatorna stodo medborgarne i täta led och i parken på andra sidan Vallgrafven - den bästa utsikten - stodo äfven massor af folk. Poliskordongen upprätthöll den bästa ordning på det humanaste sätt.

Det får ej förundra någon, att konstaplarne ibland med mildt våld till besinning och *status que ante* återförde en och annan företagsam person, som ville ställa sig alltför nära det brinnande huset, stolt riskerande att bli antänd af de stora eldflagor som allt emellanåt blåste ned från hustaket eller att bli *in optima forma* ihjelslagen af allt det brinnande bråte af trävirke och hvitglödgd takplåt som hvar minut damp ned i gatan.

Sådant brinnande nedfallet bråte låg rundt om huset och antände delar af dess nedre våning, men elden släcktes där rätt snart af en brandsoldat med en assurancespruta.

Efter det misslyckande försöket med brandstegens uppresande mot södra sidan af huset drogs en slang in på gården, uppför en smal till vinden ledande trappa samt vidare ut på en i femte våningen omedelbart under eldhärden befintlig balkong. På balkongen restes en kort steg upp mot den ofvanför befintliga ornamentala trappgafveln, strålföraren klättrade upp och lät vattnet spela. Snart såg man honom också krypa in genom en glugg och försvinna inne i eldhafvet.

I sanning, raska brandkarlar vi ha ändå!

På motsatta sidan hade man nu fått upp två stegar, och fastän strålföraren här sprutade *mot* vinden dröjde det ej länge, innan man såg det effektiva resultatet af hans arbete. Man hade ju också hela Vallgrafven till disposition att ta vatten ur och bortom Vallgrafven stod hela Nordsjön till förfogande.

Under sådana förhållanden gick nu som sagt släckningen raskt. Oerhörda vattenmassor vräktes öfver den brinnande vindsvåningen och snart förkunnade endast en lätt rök att eldsandarne drunknat. Här och hvar sträckte de ut sina flämtande tungor, men brandkarlarna stodo genast färdiga att "läska" dem.

Ett kritiskt ögonblick var när man väntade att det spetsiga tornet skulle ramla. Med *dess* öde kunde man då möjligen, då olyckan nu en gång var framme, förlika sig - ty sannerligen det har utgjort någon arkitektonisk prydnad för den stora byggnaden. Redan under *dess* byggande hörde man många förargas öfver den fula "nattmössan" af zink öfver det eljes ståtliga huset. (Se illustrationen!) Nu brann nattmössan upp, och man kan endast hoppas att byggnadsnämnden föreskrifver en lämpligare form för den nya. Den ramlade emellertid ej, som man trott, utåt gatan utan sjönk ihop inom sig sjelf i sitt intet. Zinkbeklädningen smälte sönder och det lätta resvirket som var tornets stomme föll ned på sitt golf och brann upp där.

Under hela branden såg man invånarne i husets nedre våningar vara i frid och ro. De öfverlemnade lugnt åt brandcorpsen att bekymra sig om elden.

Som bekant är huset likt en myrstack vimlande af lägenheter och butiker - huru många som bo där veta vi ej - men vi sågo ingen flytta ut sina saker, hvarken ur lägenheter eller butiker. Naturligtvis blef dock mycket förderfvadt i de nedre våningarna både af rök och vatten. Men - tänkte väl herrar köpmän - den ena realisationen kan väl vara så god som den andra. Uppe på den brunna vinden bodde ingen. Vindsrummen användes endast till garderober och förvaringsrum.

*

Om eldens uppkomst gjorde vi under eldsvådan några förfrågningar. Ett biträde hos handlanden P. Aug. Thorén, hvilken har kontor och affärslokal i huset, lär hafva varit den förste som upptäckte branden och allarmerade brandcorpsen. Han hade varit uppe på vinden i något ärende och då sett att det brann i en hög hyfvelspån.

Att hyfvelspånen fanns där förklaras däraf att byggnaden ännu icke var fullt färdig. De öfversta våningarna voro oinredda och på vinden pågick åtskilligt målare- och snickarearbete.

Byggnaden skulle af byggmästaren Dähn öfverlemnas till bazaraktiebolaget den 1 augusti.

*

Det var, såsom ofvan antydts, förenadt med lifsfara att passera i närheten af det brinnande huset. Våldiga flagor, plåtar och hela högar af brinnande resvirke nedföllu allt emellanåt och att ingen af brandsoldaterna träffades af dem var mer än underbart. Nära var det många gånger. Den största faran inträffade, när den elektriska kabeln brann af, föll ned i gatan och därifrån i kanalen. Brandcorpsen hade ett verkligen ansträngande arbete. Det var en fröjd att se truppen, när den kom till olycksstället i fina bländhvita rockar; när den for därifrån voro rockarna svarta. Bagare i första akten, sotare i den andra. - - -

*

Branden var dämpad vid half 4-tiden på e.m. och en halftimme därefter nästan fullständigt släckt. Så snart det var möjligt för vatten och rök begaf sig vår referent upp till den afbrunna vindsvåningen.

Polis stod vakt, så att "obehöriga" sluppo ej in. En massa folk vankade ännu utanför.

Utför den smala trappa som ledde till vinden flödade ännu vattnet ur slangen som låg kvar. Vi kommo upp till taket. Här erbjöds sig en tröstlös anblick. De ornamentala trappgaflarna af sten stodo kvar som ruiner. Hela taket och vindsvåningens väggar voro nedbrunna utom å den vestra sidan, där några fragment af väggarne ännu funnos kvar.

Med största försiktighet fick man vandra på den med aska och kolstybb täckta golfvet, om man inte ville riskera att göra ett hastigt och ofrivilligt besök i "våningen därunder".

Hela vindsvåningen var eljes afbränd. Vid den skorsten som stack upp ur husets midtelparti låg ännu kvar en stor outbrunnen hög af sågspån - *alldeles intill skorstenspipan.*

Vid en annan skorsten låg en hög märkvärdigt väl bibehållna räkenskapsböcker. Vi böra tillägga att de voro gamla. Af hvad som förvarats i skrubbarna såg man ej många spår.

Från det ställe som nyss var ett rasande eldhaf hade man den herrligaste utsikt och där kunde man ej ens upptäcka ett brinnande kol att tända cigarren med.

En gammal gumma gick och påtade i askan för att leta reda på kvarlevorna af sina tillhörigheter och några unga damer som hittat järnredet till ett par skridskor voro högeligen förtjusta.

Man kunde nästan tydligt se att elden uppkommit vid eller i närheten af den mellersta skorstenspipan, ty därifrån och åt öster var allt spolieradt och slukadt af det härjande elementet, men åt motsatta sidan återstodo som sagdt rester af väggar och en del innanrede.

Egendomligt nog var det glastak som täcker gårdsrummet i det närmaste oskadt fastän det var belamradt med en mängd bränder och aska.

*

Byggnaden är, efter hvad man sagt oss, taxerad till 290,000 kr. Försäkringsbolaget Norrland lär sitta inne med risk af 190,000 kr.

Under den allmänna villervallan i går och äfven i dag har det ej varit oss möjligt att få några exakta uppgifter.

I morse var redan en galge för telefontrådar upprest på huset i stället för den nedbrunna.

*

En förberedande polisundersökning har hållits i dag. Tre arbetare som varit sysselsatta å vinden hafva upplyst att de först förmärkt röklukt, hvarefter de inom få ögonblick sågo några eldflammar uppstiga i närheten af en sågspånshög i en öppen skrubb strax intill trappuppgången.

Elden spred sig med stor hastighet, så att de tre arbetarne med möda kunde förbi elden uppnå trappan.

En mängd personer komma att höras vid polisundersökningen och polisförhöret.

GhmD:1156

Götahallen vid Kungstorget sett från sydost år 1897

Eldsvådan i Götahallen.

I går middag vid 3-tiden vältrade sig tjocka, svarta rökmoln öfver staden tillkännagifvande, att en större eld utbrutit. Det var taket och vinden på Bazaraktiebolagets stora femvåningshus vid hörnet af Kungstorget och Bazargatan, som brann.

Huset, som uppförts af byggmästare Dähn, var icke fullt färdigt, utan en del inredningsarbete pågick ännu i de öfre våningarna, där snickare och målare voro sysselsatta. Uppe på vinden voro ett par målare i sysselsättning med färgrifning e.d. Dessa varnade eld i ena ändan af vinden och sprungo ned för att alarmera.

En af folket i våningen inunder sprang då upp för vindstrappan för att se hur det stod till, men möttes redan vid trappan af elden, som redan hunnit vinna spridning, och som i det torra trävirket fann riklig näring.

Brandkåren alarmerades kl. 2,45 och anlände på 4 minuter till brandstället. Lågorna slogo redan nu med stor våldsamhet upp genom det genombrända taket och ut genom vindsfönstren.

Brandens våldsamma utseende föranledde brandchefen att beordra äfven ångsprutans utryckning.

Ångsprutan utryckte kl. 2,51, och kördes så fort hästarne förmådde springa till brandstället, där under tiden manskapet ledt upp slangar från vattenledningen genom trappgångarne såväl åt Bazargatan som åt Kungstorget.

Medels dessa ledningar angreps elden inifrån.

För att komma åt elden äfven utifrån restes en brandstege å Bazargatan, men då den befanns för kort för att nå upp till taket på det ovanligt höga huset, nedtogs den åter och flyttades till sidan mot Kungstorget, där den stora fristående brandstegen under tiden rests upp.

Ångsprutans hufvudslang sprack och måste ersättas med en annan och därefter kunde ledningarna från densamma komma i värksamhet dels på den stora brandstegen på Kungstorget och dels från taket af ett närgränsande hus.

GMA:7739:59 Eldsvådan i Götahallen 1896-07-24

För en stund syntes det dock som om vattenstrålarne icke förmådde något mot de rasande lågorna, som flammade högt upp mot skyn.

Stora eldflingor komma farande med blåsten, och polisen gaf order till invånarne i närliggande hus att hålla fönstren stängda för att förebygga möjligheten af antändning genom dessa kringflygande eldflingor. Då och då nedstörtade stora delar af det brinnande yttertak och vid ett tillfälle undgick en brandkarl med knappaste nöd att bli träffad af ett dylikt ras.

I husets ena hörn var ett spetsigt torn. Det brann länge, innan det slutligen sjönk ihop inåt sin egen medelpunkt.

Medan elden som häftigast rasade uppe på husets vind, voro våningarna alldeles oberörda af densamma.

De två öfversta våningarna voro ännu obebodda men i tredje våningen stannade invånarne helt lugnt kvar.

Det gjorde ett egendomligt intryck att se folk i öfverta våningen stå helt lugnt och titta ut genom fönstren, under det att lågorna som våldsamast rasade endast några fot öfver deras hufvuden. Men det förelåg icke den ringaste fara för dem, som voro inne i huset.

Värre var det för brandmanskabet och andra som höllo sig nära huset på gatan utanför.

Här nedföllu oupphörligt brinnande bjälk- och brädstumpar, glödande zinkplåtar m.m.

Och märkvärdigt var det att ingen af de talrika åskådarne träffades då en grof elektrisk ljuskabel sprang och föll ned tvärs öfver Bazar-gatan.

Efter vid pass en timma var den egentliga elden släckt.

Hela vinden och yttertaget voro förstörda; däremot blef våningen inunder i det närmaste oskadad. Trossbotten mellan denna och vinden hade nämligen torfströ till fyllning, och detta hade uppsupit det mesta vattnet. Endast i ett par rum hade vatten trängt igenom. Till och med bjälkarna i vindsgolfvet äro till stor del näro nog oskadade. Däremot låg det i f.m. fortfarande och glödde i den packade torfströmassan, och vattenfyllda slangar ringla sig fortfarande uppför trapporna till den afbrända vinden.

Skadan värderas till 30- á 40,000 kr. Fastigheten är assurerad i "Norrländ" för 190,000 och i "Imerial" för 55,000 kronor.

Något lösöre blef icke förstört.

Huru elden uppkommit är ännu icke bekant, och vid det polisförhör som hållits med några af de i huset sysselsatta arbetarne, som först varnade elden, blef ingenting i denna väg utrönt.

GhmPK:1156

Vallgraven vid Basarbron år 1909

Göteborgsnytt

En större eldsvåda uppstod i går i "Götahallen" vid hörnet af Kungstorget och Bazargatan.

Huset, som tillhör Bazaraktiebolaget i Göteborg, är en väldig femvåningsbyggnad.

Kl. omkr. half 3 e.m. Märktes rök slå fram från vindsvåningen åt Kungstorget.

Brandkåren allarmerades genast, men innan den hann till stället bröt elden fram genom de sprängda fönsterrutorna och det nedsmältande zinktaket. Elden hade spridit sig i den vidsträckta vindsvåningen med en rasande fart, matad som den var af en hel del lättantändliga ämnen, hvilka funnos der med anledning af, att snickeri och måleriarbete ännu pågick. Byggnaden är nämligen ännu icke fullt färdig, och endast de två första våningarne samt delvis tredje våningen äro bebodda. Den skulle af byggmästaren Dähn öfverlemnas den 1 aug.

Väldiga flammor omslöto som sagdt nästan genast hela vindsvåningen och slog högt upp, medan rökmassor vältrade sig öfver torget. Så länge det fanns något af trävirke kvar i vindsvåningen brann elden med våldsamt utan att kunna hejdas. Brandkåren drog slangar upp genom de smala trapporna, men hade svårt att härifrån komma åt eldhärden. Det visade sig omöjligt för brandkåren att få den stege, som först anlände, upprest mot väggen åt Bazargatan.

Lyckligtvis voro här icke några människolif i fara, eljest skulle det ha varit en ohygglig syn att se, det brandkåren var oförmögen att i hast få rest en stege. Sedan anlände en annan stege, hvilken restes mot det angränsande huset vid Kungstorget och från hvilken elden angreps.

Ännu ett annat missöde hände, i det en slang sprängdes.

Trycket från vattenposterna var ej tillräckligt för husets ovanliga höjd.

När ångsprutan kommit i gång blef det emellertid mera fart i släckningsarbetet.

Brinnande bjelkar, fönsterbågar och dylikt föllo oupphörligt ned i gatan. En af brandkarlarne höll på att träffas af ett dylikt brinnande trästycke, hvilket i fallet alldeles snuddade vid honom.

Efter en half timme föll hörntornet. Det rasade inåt gårdsplanen, der försäljarne måst hals öfver hufvud öfverge sina bodar. Medan elden pågick som värst föll derjemte ett regn af stora gröngulskimrande droppar ned på trottoiren rundt kring huset. Det var det smältande zinktaket.

Ett par af de nedfallande bränderna antände i källarvåningen, men med assurancesprutor afvärjdes genast faran.

Stora folkskaror voro samlade omkring den brinnande byggnaden och ett par nyfikna voro temligen nära att träffas af bränderna. Vid ett tillfälle höjdes ett starkt skrik från åskådaremassan: "Akta er för kablarna!" riktadt till brandmanskapet. En af de elektriska kablarna kom med stort dån nedstörtande i gatan och föll sedan i kanalen. Ett fruntimmer, som skulle springa öfver till Bazarbron, var mycket nära att träffas.

Elden begränsades till vindsvåningen. De underliggande våningarna skadades icke. Blott obetydligt vatten nedrann till femte våningen, der taket något skadades deraf.

Vinden företedde efter eldsvådan ett kaos af förbrända bjelkar. Zinktaket låg smält i stora klumpar. Allt som var af trä var uppbrändt. Teglet i skorstenarne och de öfversta murpartierna hade af den starka hettan spruckit.

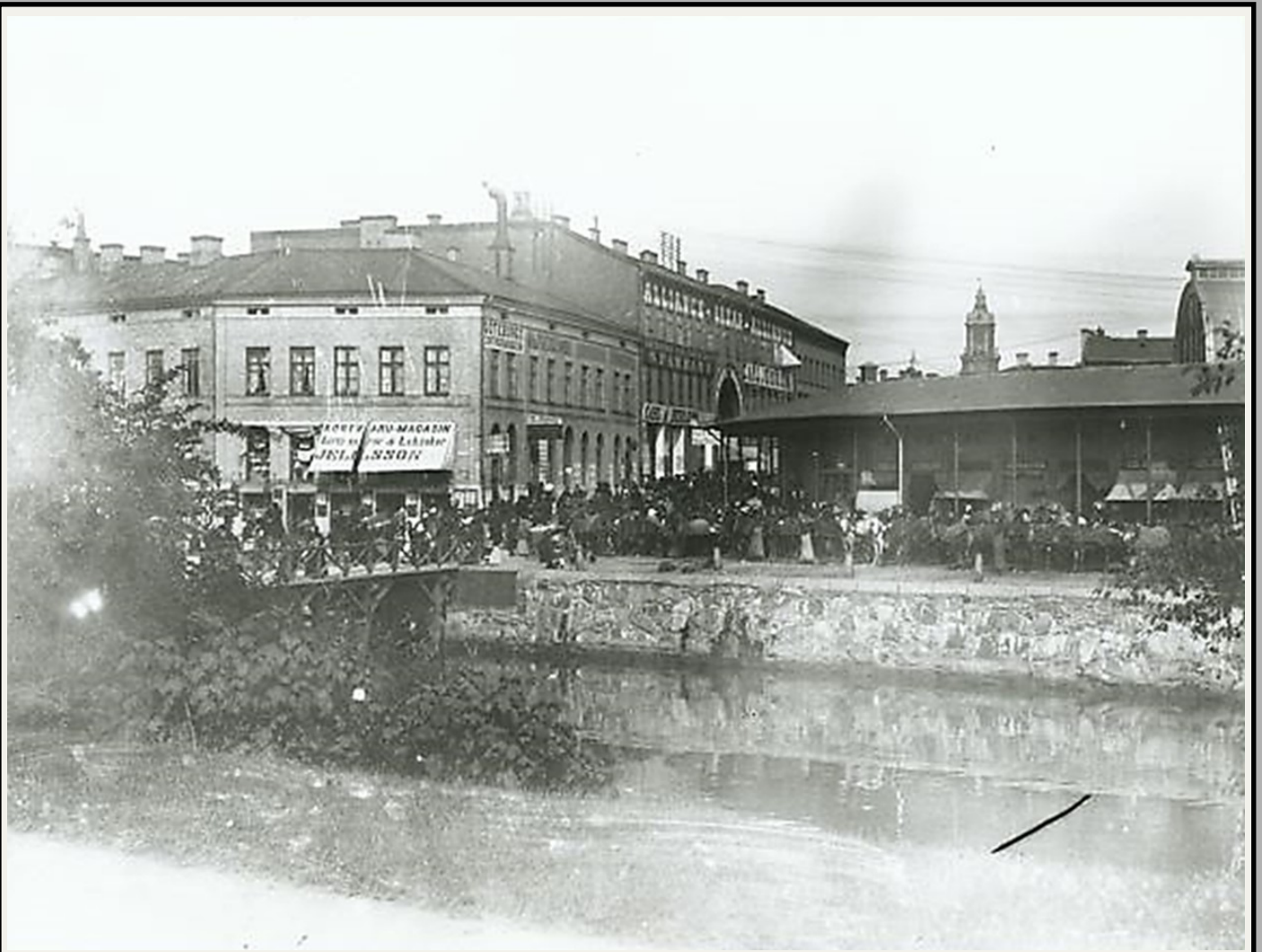
Af lösöre fanns väl icke så mycket på vindarne, då huset, som nämnts, endast delvis var bebodt. Dock förstördes åtskilligt, och i flera fall var det förlorade icke assureradt. För en qvinna lærer uppbränt saker till ett värde af 500 kr.

Anledningen till eldsvådan är ännu icke känd. De talades om, att arbetare, snickare och målare, som arbetade på vinden, kanske handskats oförsigtigt med eld. Det synes icke ha funnits några af dessa arbetare deruppe, då elden utbröt, eljest skulle den näppeligen fått tid att så utbreda sig.

Arbetarne, som voro sysselsatta i våningen inunder, märkte röken och gafvo allarm.

Byggnaden är taxerad till 290,000 kr. Försäkringsbolaget "Norrländ" sitter inne med en risk på 190,000 kr. Hvilket eller hvilka öfriga bolag som äro intresserade i branden var ännu i går afton icke bekant.

GhmE:4912

Hörnet Basargatan - Kungstorget vid Basarbron omkring år 1891